

Forblad

Om Parketgulve

-

Tidsskrifter

Architekten 1924

1924

Om Parketgulve.

Medens Anvendelsen af Træ til Gulve sikkert strækker sig langt ind i den forhistoriske Tid, anvendtes til den kunstneriske Udsmykning af Gulvene i Oldtidens Kulturstater udelukkende Mosaik af Stenarter som Marmor, brændt Ler og dermed beslægtede Materialer. Først i en langt senere Tidsperiode, da sydlandsk Kultur strakte sine Fangarme mod Nord, hvor det koldere Klima gjorde Stengulve mindre anvendelige, begyndte man at anvende kunstfærdige Træmosaikgulve i Klostre, kongelige og adelige Slotte. Kapuzinermunkene skal have været de første, som kunstigt sammensatte Gulve af mindre Træstave, deraf de gamle Navne, Kapuzinergulve og Wienergulve for Stavgulve. Det blev dog Frankrig, som fik Æren af at bringe denne nye Kunstindustri frem til Fuldkommenhed, da dette Land under Ludvig den 14de blev Europas store Læremester i Bygningskunsten. I Slutningen af det 17de Aarhundrede, da franske Sæder blev efterlignet i det øvrige Europa, fandt Parketgulve videre Indpas ogsaa her.

Der skulde dog hengaa omtrent et Par Aarhundreder, inden det Stadium, hvor Parketgulve var forbeholdt de mere formuende, blev overskredet. I de sidste halvthundrede Aar har dette Forhold ændret sig grundigt. Efterhaanden vandt Parketgulve Indpas i de borgerlige Hjem, og de har efterhaanden trængt sig ind og gjort sig uundværlig paa en Maade, der ligger meget fjernt fra deres oprindelige Bestemmelse, kun at tjene som et Led i Bygningens kunstneriske Forskønnelse, idet det nu i Udlandet almindeligt anvendes i Kaserner, Skoler, Varehuse, Kontorer, Restauranter, Ventesale o. s. v. I Tidens Løb opdagede man nemlig, at disse gode Gulve rigtigt røgtet, krævede uendelig lidt Vedligeholdelse og uden Reparation kunde holde sig smukke i adskillige Menneskealdrer.

I Aarene 1916-18, midt under Verdenskrigen, byggedes i Spandau ved Berlin en Vaabenfabrik, Artilleriewerkstätten, hvor der indlagdes 70.000 m² — 7 Hectare — Egestavparketgulv; ligeledes nedlagdes i Aarene 1916-17 30.000 m² Parketgulv i Asfalt i Marineværkstederne i Kiel. Det maa antages, at de tyske Myndigheder har tillagt Parketgulve en Værdi, som berettigede den paa dette Tidspunkt særlig følelige Udgift af Penge og Arbejdskraft. I Krupps Fabrikker i Essen findes 50.000 m² Parketgulv, i Herman Tietz's Varehuse i Berlin, som ikke er Berlins største, findes 70.000 m²; i Wertheims Hovedforretning i Leipzigerstrasse findes 50.000 m². Man har her gjort den Erfaring, at Gulvet ved Hovedindgangen, som daglig passeres af ca. 45.000 Mennesker, der kommer fra Gaden i al Slags Føre, holder 7 Aar uden Reparationer. Naar det saa endelig skal repareres, er Reparationen let, den bestaar kun i at fjerne de enkelte slidte Stave og erstatte dem med nye, hvorefter Gulvet hølves, og ingen kan se, at det har været repareret. I Tyskland anvendes Parketgulve overalt, hvor Gulve er udsatte for stærkt Slid. Betegnende for den store Anvendelse er det, at der i alle Tysklands større Byer findes mangfoldige Firmaer, Bonemestre, hvis Personale udelukkende er beskæftiget med Rensning og Boning af Parketgulve. Hvad der her er sagt om Tyskland, gælder i store Træk om hele den øvrige civiliserede Verden.

Parketgulv er en Gulvbeklædning, som anbringes ovenpaa et Blindgulv, som kan være af Træ, Sten eller andet Materiale. Der skelnes mellem Stavgulve, Tavlegulve og Parquettingulve. Stavgulve paa Træunderlag anbringes enten ved Hjælp af Søm eller Lim, paa Stenunderlag ved Hjælp af en Klæbemasse, Asfalt eller lign. Tavlegulve fastgøres paa lignende Maade, dog kan kun ret smaa Tavler anbringes paa Stenunderlag.

Træunderlaget, der maa være godt tørt, bestaar her til Lands af plojede $\frac{5}{4}$ " Fyrrebrædder. Til Parketgulve af notede Stave eller Tavler benyttes i Udlandet oftest uplojede Brædder, som lægges med ca. 1 cm Mellemrum. Dels er saadanne billigere, dels indelukker de ikke som de plojede det fugtige Indskud, som kan tørre en hel Del inden Parketgulvets Lægning. At Blindgulvet „arbejder“ som Følge af det fugtige Indskud forarsager ofte, at Parketgulvet kommer til at knirke. Gran, som er mindre elastisk end Fyr, kan med Fordel anvendes. Gulvbrædderne maa være ens tykke. Da den sammenplojede Parketbelægning danner en fast sammenhængende Flade, fordeles Trykket altid jævnt over de udsatte Gulvbrædder, saa Plojningen ingen Nytte er til. Da Gran er mindre elastisk end Fyr, kan en noget mindre Tykkelse anvendes, naar Gran benyttes som Underlag. En Hovedsag er det, at Gulvet er plant og tørt.

Stavgulve bør i nye Ejendomme, hvor Fugtigheden altid bringer de ovntørrede Stave i en vis Spænding, ikke være under 18 mm; i Almindelighed er de ca. 2 cm; hvad der er udover dette er overflødig. Da Stavene, som alt Træværk, altid reagerer noget overfor Fugtigheden i et nyt Hus, vil tyndere Stave ikke have tilstrækkelig Modstandskraft overfor den Spænding, Gulvet i et nyt Hus kommer i. Stavene er forsynede med Not og Fjeder baade i Siden og Enden. Fjederen kan være løs og hamres ind i Stavene, eller den kan være fast i Siden alene eller i Siden og Enden. Om der anvendes løs eller fast Fjeder, er aldeles ligegyldigt, i nogle Lande anvendes udelukkende fast Fjeder, i andre løs.

Tyndere Stave kunne anvendes i fuldkomment tørre Huse, enten disse er ældre, eller nyopførte paa en saadan Maade, at Udskillelse af Fugtighed er udelukket. I det vestlige Europa og i Amerika benyttes det i videste Udstrækning saadanne Steder at lime ganske tynde Stave direkte paa Underlaget. For at tvinge Stavene mod Underlaget, indtil Limen binder, stiftes disse med ganske fine Søm fra oven, og bagefter dykkes Sømmene ned i Stavene og de smaa Sømhuller kittes med farvet Kit. Fordelen ved denne Fremgangsmaade er den, at Materialet er betydeligt billigere, ligesom det ringe Træforbrug muliggør at anvende dyrere Træ. Underlaget til et saadant tyndt limet Parketgulv bestaar dog altid af plojede Brædder, som maa være fuldkomment tørre og saa smalle som muligt.

Stenunderlaget til Stavgulve maa være plant og fuldkomment tørt; Betongulve i nye Ejendomme maa ikke alene være gennemtørre, men maa være holdt op med at svede. Stavene lægges i Asfalt eller lignende Klæbemasse, varm eller kold; der gives mange forskellige Metoder, som kan give et udmærket Resultat, naar ovennævnte Betingelser er til Stede. Udskiller Betonunderlaget derimod Fugtighed efter Lægningen, vil Forbindelsen mellem dette og Parketgulvet ophøre, og Gulvet give sig til at knirke, naar man gaar paa det.

I den nyere Tid har man forsøgt at somme Stave og Tavler paa et ca. 2 cm Træmagnesitlag, som anbringes paa Betonen. Dette maa ligeledes være fuldkomment tørt og galvaniserede Søm anvendes, da alm. Søm med Tiden vil ruste op.

Stavgulve kan lægges i flere forskellige Mønstre. Det almindeligste Mønster er „Sildebensgulvet“ eller den diagonale Lægning, hvor Stavene lægges i lange Rækker, som Regel følgende Rummets Længderetning, Stavene i den ene Række danner en ret Vinkel med Stavene i Naborækken. Stavene kan endvidere lægges kvadratisk, i flettet Mønster og paa andre mere eller mindre komplicerede Maader.

Frise om Stavgulvet forhøjer efter manges Mening dets Skønhed, men desværre ogsaa dets Pris. Frise kan bestaa af et 10—20 cm Frisebrædt langs Væggen eller, hvad der vel nok er smukkere, af Smaastave, vinkelret paa Væggen, og en løbende, ca. 5 cm bred Aare mellem disse og Midterpartiet. Aaren kan være af Eg, evt. med et smalt Indlæg af en mørkere Træsart, eller af det mørke Træ alene. Af mørkere Træsarter anvendes som Regel Nød, da denne ved Boning faar en meget smuk Tone. Mahogni er for lyst, ligner i ubejtset Stand Cigarkassetræ.

Tavlegulve kan bestaa af massive Stave, som i Reglen limes sammen, men det kan dog ogsaa lægges af de enkelte Stave. Tykkelsen er som Regel 24 mm. Meget almindeligt er det at lime et ca. 8 mm tykt Lag Finér paa en ca. 20 mm tyk Blindramme af magert Træ. Som Regel er Tavlerne firkanterede og ca. 1 Alen i Kvadrat. Mønstret kan her variere i en Uendelighed ligesom mange forskellige Træsarter kan anvendes. Saadanne Tavlegulve er en Del dyrere end Stavgulve og stiller større Fordringer til Rummets Tørhed end disse. De er ligesom de første forsynede med Not og som Regel med løse Fjedre og sommes paa Underlaget. Da de er mere tilbøjelige til at „arbejde“ end Stavene, anvendes de kun i smaa Dimensioner i Asfalt paa Betonunderlag.

Endelig kan man lime Fineren direkte paa Blindgulvet i samme Tykkelse og paa samme Maade som de tynde Stave. Saadanne Gulve er en hel Del billigere end finerede Tavlegulve, og de finder en stedse stigende Anvendelse; dog stiller de særlig store Krav til Undergulvets og Bygningens Tørhed. Tørre Gulvbrædderne efter Lægningen ind, vil de krumme sig, da den paa-limede Parket er ovntørret og ikke kan formindskes i Omfang, hvorfor Gulvbræddernes Form vil være synlig under Parketgulvet. Dette tynde Parketgulv kan kun anbringes paa Træunderlag, helst af smalle sammenpløjede Brædder.

En særlig Form for Tavlegulve er det saakaldte Parquettinegulv, en Slags 6 mm tyk Krydsfiner, hvoraf Halvdelen er Slidflade af Eg eller anden Træsart, Halvdelen magert Fyrretræ. Dette limes ligesom sidstnævnte paa Undergulvet og fordrer ligesom dette tørt Underlag og tørre Omgivelser. Da Holdbarheden som ovenfor sagt er omtrent ubegrænset, vil den 3 mm Slidflade i et privat Hjem, hvor Gulvet passes som det skal, være tilstrækkelig for en Menneskealder; dog vil selvfølgelig en daarlige Behandling — f. Ex. Vask med Sodavand — virke mere ødelæggende paa dette Gulv end paa et almindeligt Stavgulv.

Behandlingsmaaden af Parketgulve er noget forskellig efter deres Afbenyttelse.

Ønskes i en Privatlejlighed, hvor Gulvet ikke er særlig udsat, et extra fint Parketgulv, maa det hveranden Maaned grundigt renses, voxes og bones. Rensningen kan foregaa med ren Terpentin eller bedre med en Blanding af lige Dele Sprit, Terpentin og Benzin, hvormed Gulvet behandles med en ulden Klud. For at denne ikke skal blive fyldt med Vox og dermed ubrugbar, bortfjernes Voxen fra Gulvet med hvidt Papir eller linnede Klude efterhaanden, som den opløses. En Efterbehandling med terpentin-fugtede Savspaaner forhøjer Virkningen. I Stedet for Rensning paa denne Maade kan Gulvet afgnides paa langs af Stavene med fine Staalspaaner. Efter Rensningen foretages Boningen saaledes: Med en Klud indgnides den kolde Bonevox paa Gulvet i et tyndt Lag, 15—20 Gram pr. m², hvorefter der maa hengaa et Par Timer for at Terpentinen kan fordampe. Derefter børstes Gulvet med en Bonebørste, indtil den ønskede Glans er opnaaet.

Gulve i Kontorer og lignende Steder, hvor der ikke stilles saa strænge Fordringer til Udseendet, kan nøjes med en ringere Behandling, idet de blot slet og ret bones hver anden eller tredje Maaned alt efter Afbenyttelsen. De bliver deraf mørkere, dog ikke mere end Parketgulve i 9 af 10 Tilfælde er. Ved grundig Rensning, som dog ikke her frembringer saa smukt og lyst et Udseende, som det rationelt behandlede Gulv har, gaar man frem som ovenfor skildret.

Det daglige Arbejde bestaar i Fejning eller Aftørring af Støv; benyttes hertil den stærkt opreklamerede oliemættede Mop, bliver Gulvet efterhaanden mørkere og mister sin Glans. Lejlighedsvis behandles Gulvet med Bonebørsten, indtil den ønskede Glans er opnaaet. Bonede Gulve maa ikke vaskes med Vand; spilder man en Draabe paa et bonet Gulv, efterlader Vandet, naar det er fordampet, en mat Plet. Navnlige er Vask med Sodavand eller Lud helt ruinerende, idet Egetræets smukke Farve, Glans og Spil forsvinder ved Berøring med dette. — Pletter fjernes med fine Staalspaaner, Fedt og Oliepletter med Benzin, Rust og Blækklatter med Citron eller fortyndet Svovlsyre, som øjeblikkelig fjernes med rent Vand.

Af denne grundige Forklaring maa man ikke drage den Slutning, at Parketgulve er vanskelige at holde — tværtimod. Der eksisterer næppe noget andet Gulv i Verden, som er saa let at vedligeholde som Parketgulvet, og det er en af Grundene til dets stigende Udbredelse. Mangfoldige Parketgulve bliver kun bonede een Gang om Aaret og endnu sjældnere, og holdes smukke alene ved Fejning med en Kost. Egetræ er meget lidt modtageligt for Smuds.

I Lokaler, som Ventesale, jævne Restauranter, Butikker o. s. v., hvor Folk i al Slags Føre kommer ind fra Gaden uden mindste Hensyntagen til Gulvet vil det være vanskeligt at holde et bonet Parketgulv, og det maa her mættes med voxblandet Boneolie. Derved bliver Gulvet mørkere og ikke saa glansfuldt som et bonet Parketgulv. Blandt de mange olierede Parketgulve Forf. har set, findes de smukkeste holdte i Hermann Tietz's Varehus i Berlin. Fremgangsmaaden er her følgende ganske simple: efter forudgaaende alm. Fejning — aldrig Vaskning — bliver Stueetagen een Gang om Maaned indsmurt i Voxolie, i de højere Etager kun een Gang hver anden Maaned. Udover dette bliver der absolut intet gjort ved Gulvene, og disse er smukke.

I Amerika bruges det en Del at lakere Parketgulve. Da man her i Landet, hvor mange Husmødre daarlige kan tænke paa et Gulv uden samtidig at tænke paa en Gulvklud, sikkert vilde give sig til at vaske et saadant Gulv, kan denne Fremgangsmaade ikke anbefales, da Lakken pletvis vil slides af, og Egetræet forandre sin Farve, hvor Lakken er afslidt.

Vask med Sodavand og andre Alkalier eller Stænkning med Kalkvand er meget ødelæggende for et Egetræsparketgulv, idet Træets Garvesyre dekomponeres, hvorved det faar et kedeligt graabrunt og glansløst Udseende. Efter en saadan eller anden Mishandling maa Gulvet høvles og bones med varm Vox, hvorefter det behandles videre som et almindeligt Gulv. Dog kan der gives Tilfælde, hvor Skaden gennem Revner er trængt helt ned gennem Stavene, og da er Gulvet uhjælpegt ødelagt.

Alt Materiale til Parketgulve maa leveres ovntørret. Et Parketgulv, lagt af kun lufttørrede Stave, vil altid slaa Revner, og at fremskaffe ensartede kunstigt halvtørrede Stave er ugørligt. Hvor Parketgulv ikke kan lægges af helt tørre Stave, skal man derfor overhovedet ikke lægge Parketgulv.

Da Køberen ikke altid kan kontrollere, om Materialet er saa fuldkomment tørt, som det skal være, bør han fordre Garanti-bevis for dette af Leverandøren. Er Materialet ikke absolut tørt, vil der opstaa Revner mellem Stavene eller Tavlerne, hvorved Gulvet skæmmes i høj Grad. Saadanne Revner, omend i mindre Format, vil dog ogsaa kunne opstaa paa anden Maade, f. Ex. ved gyngende Underlag, kraftig Straalevarme, ved Gulvvask, samt hvis en Nybygning har været overdreven fugtig. I sidste Tilfælde optager Materialet Fugtighed og udvider sig, og ved den paafølgende Tørring af Huset, opstaar der fine Revner mellem Stavene. En saadan Fugtighedsgrad i en Nybygning hører dog heldigvis til de meget sjældne Undtagelser.

Parketgulv bør for nyopførte og nyreparerede Ejendommers Vedkommende lægges saa sent som muligt. Lægges Parketgulvet inden de andre Haandværkere er færdige, maa det dækkes med Pap; men alligevel kan Murere, Malere og de andre Haandværkere lave et slemt Hærværk paa Gulvet. I Nybygninger kommer hertil endnu et Moment, Fugtigheden i den ubenyttede halvfærdige Bygning, som kan paavirke Gulvet ret betydeligt, inden Huset tages i Brug.

At lægge Parketgulv om Efteraaret i en Nybygning, som staar ubenyttet den første Vinter og ikke faar Lejlighed til at udtørres, er absolut forkasteligt, da Fugtigheden altid vil paavirke Parketgulvet uheldigt og evt. faa det til helt at rejse sig, hvorved det løsner Blindgulvet fra Bjælkerne og trækker dette med sig i Vejret.